rijksuniversiteit groningen

Hanzehogeschool Groningen
University of Applied Sciences

Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland

Krimpcafé 'speciaal'

Een regio uitgelicht:
Oost-Groningen

29 september 2016

provincie groningen

provincie Drenthe

provinsje fryslân
provincie fryslân

Bestuurlijk Oost-Groningen eensgezind in krimpaanpak

Bestuurlijk Oost-Groningen wil nog wel eens rollebollend over straat gaan. Het Krimpcafé Speciaal in de Klinker te Winschoten op donderdag 29 september jl. toonde echter een harmonieuze, eensgezinde aanpak van de krimpproblematiek in de oostelijke regio.

Door Eduard van den Hoff

Na opening door de nieuwe KKNN-projectleider, Elly van der Klauw, onderstreepte wethouder Laura Broekhuizen-Smit van Oldambt dat krimp een regionale aanpak vereist. 'De problematiek is te groot voor één partij. Er is veel onderling overleg nodig. We moeten het samen doen. En dít lukt wél!', zei ze met een kwinkslag naar de problemen rond de gemeentelijke herindeling en regionale aanpak van werkgelegenheid.

Landelijk voorop

Ook gedeputeerde Eelco Eikenaar onderschreef de goede samenwerking in Oost-Groningen. 'Er is een gezamenlijke wil de gevolgen van krimp tegen te gaan. Landelijk lopen we voorop, zijn we een voorbeeld voor de rest van Nederland. En als het gaat om belangenbehartiging in Den Haag, werkt Groningen goed samen met de overige Nederlandse krimpregio's.'

'Binnen gemeenteraden valt nog een wereld te winnen als het gaat om knijpen'

Positief

Volgens Seine Lok, wethouder van Vlagtwedde, zijn de gemeenten genoodzaakt te knijpen in woningenaantallen, voorzieningen, bedrijventerreinen, enzovoort. 'De resultaten van het Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan zijn positief', zo zei hij. 'Neem het Gronings Gereedschap, de WOG-pilot en Slim Wonen in Oude Pekela. Binnen het Regionaal Prestatiekader voor de woningmarkt werken de gemeenten, provincie, corporaties en zorgpartijen goed samen.'

Kleine stappen

Op de vraag 'hoe je dat toch doet, bestuurlijk samenwerken, antwoordde Lok dat alle betrokken wethouders elkaar goed kennen. 'Heb je het over de gemeenteraden, dan valt er nog een wereld te winnen als het gaat om knijpen', vervolgde hij. Volgens Broekhuizen is het nodig vergezichten te tonen en kleine stappen te nemen. 'Natuurlijk moeten ook de bewoners erbij betrokken worden', reageerde ze op een publieksvraag. 'De dorpsplannen, die we samen met de bewoners hebben gemaakt, dienen als kapstok voor ons beleid.' Eikenaar gaf aan dat ook de provincie volop ruimte biedt aan bewonersinitiatieven.

Ondernemers

'En hoe is het bedrijfsleven bij dit alles betrokken?', wilde een toehoorder weten. Volgens Broekhuizen was de gemeente constant in gesprek met ondernemers. 'We kijken samen naar locaties of het herbestemmen van locaties.' Daarop sprak Van der Klauw haar wens uit dat ze in de toekomst meer ondernemers bij het KKNN wil betrekken.

provincie Drenthe

Rabozaal
Rabozaal

DEIMAN

Integrale gebiedsaanpak Musselkanaal: omgekeerde groei

Door: Mathijs Stuive

De deelnemers aan deze excursie gingen op weg naar Musselkanaal om daar nader kennis te maken met het omgekeerd groeien van dit krimpdorp. Tijdens de heenreis legt Peter Gelling, wethouder van de gemeente Stadskanaal, uit dat het dorp al jaren te maken heeft met krimp, leegstand en een overschot aan woningen op de huizenmarkt. De gemeente heeft hiervoor een omvangrijk plan opgesteld rondom vier pijlers. Voor ieder van deze pijlers is een directe belanghebbende verantwoordelijk. De pijler Wonen valt onder Lefier, Economie valt onder de Handelsvereniging van Musselkanaal en de pijlers Sociaal en Collectieve Ruimtes vallen onder Dorpsbelangen Musselkanaal.

Peter Gelling, wethouder gemeente Stadskanaal:

'Musselkanaal heeft trotse bewoners die tot veel inspanning bereid zijn!'

Drie linten

In dit plan is het dorp verdeeld in drie linten van bebouwing. Het eerste lint, direct aan het kanaal, kan gezien worden als het centrum. Daarachter, langs de Badstraat ligt het tweede lint en het derde lint ligt aan de rand van het dorp, de zogeheten Horsten. In ieder lint werd een voorbeeld gegeven van een lopend project.

Marktstraat

Zo vertelde Henk Everts van de Handelsvereniging over de leegstaande winkelpanden aan het kanaal die als 'rotte kiezen' kunnen worden beschouwd. Samen met de provincie en gemeente wordt er gekeken naar het aanstellen van een vastgoedregisseur om deze leegstaande panden toch weer een functie te geven.

Anjerstraat

Een paar straten verder, op een veld wat niet heel lang geleden de Anjerstraat was, vertelt Ben Schomaker van Dorpsbelangen over het opnieuw invullen van deze Collectieve Ruimtes. 'Op deze plek stonden voorheen 40 woningen. Deze zijn gesloopt waarbij er een lege ruimte is ontstaan die weer opgevuld moet worden. Tijdens de sloop zijn er aan de hekken posters opgehangen waarbij iedereen uitgenodigd werd voor een bijeenkomst. Hier werd massaal gehoor aan gegeven en met zo'n 100 omwonenden zijn wij aan de slag gegaan om een nieuw plan te verzinnen voor deze Collectieve Ruimte.'

Begoniastraat

Henk Telkamp van Lefier legt aan de Begoniastraat uit wat zijn woningbouwstichting doet om Musselkanaal zo aantrekkelijk mogelijk te houden. Zo sloopt Lefier woningen in het derde lint van het dorp om daarna kleinschaliger nieuwbouw te plegen op lege plekken in het eerste en tweede lint. Hierdoor 'groeit het dorp naar binnen', worden lege plekken opgevuld en kan er toch toekomstbestendig gebouwd worden.

Henk Telkamp, Lefier:

'Het is heel belangrijk om goed bij elkaar te buurten en regiobreed te zoeken naar oplossingen'

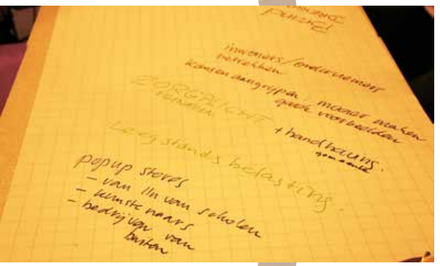

Aanpak voorzieningen op de goede weg, maar nog enkele serieuze hobbels te nemen in Oude Pekela

Tijdens de excursie door Oude Pekela tonen zowel het weer als het dorp een wisselvallig beeld: het KKNN-gezelschap wandelt tussen de buien door niet alleen langs mooie voorbeelden van gebundelde voorzieningen, het komt ook de stille getuigen tegen van voormalige voorzieningen. De gemeente zoekt naarstig naar oplossingen en vraagt het KKNN om raad.

Door Eduard van den Hoff

Wethouder Jaap van Mannekes ontvangt het KKNN in De Binding. Het gebouw herbergde ooit een subtropisch zwembad, maar dat bleek uiteindelijk onbetaalbaar voor het krimpdorp. Na een fikse verbouwing biedt het nu onderdak aan de biljartclub, de bibliotheek, allerlei sportclubs en verenigingen.

Succesvol

Ook de scholenopgave blijkt succesvol afgerond: de drie basisscholen zijn letterlijk met elkaar geschakeld in één gebouw. Het medisch- en verpleegcentrum Het Dokhuis is eveneens een mooi voorbeeld van geclusterde voorzieningen. Toch is Oude Pekela nog niet klaar. De gemeente weet niet wat ze aanmoet met het oude en verlaten verpleeghuis, de diverse leegstaande winkels en bankgebouwen.

-Vooral de witte gribus is de gemeente een doorn in het oog-

Participatieproces

'Is Van Mannekes al te rade gegaan bij de bevolking?', wil iemand weten. 'We starten het participatieproces pas als we de subsidies kennen en weten wat we kunnen uitgeven', antwoordt de wethouder. 'Zijn de vastgoedeigenaren van de winkels al benaderd?', luidt een andere vraag. 'Jawel, maar zij zijn alsnog niet voornemens hun verlies te nemen.'

Venijn

Tijd voor de wandeling. Ook hier zit het venijn in de staart. Want allereerst zien de wandelaars de geslaagde projecten. Dan wordt het winkelcentrum aangedaan waar zich tal van leegstaande panden bevinden. Vooral de 'witte gribus', zoals wethouder Mannekes de enorme, dichtgetimmerde winkel aan het Pekelderhoofddiep noemt, is de gemeente een doorn in het oog. Om de hoek staan nog eens twee lege panden van de AMRO en Rabobank. Tot slot voert de wandeling langs het oude verpleegtehuis dat 70 lege eenheden telt.

Onteigening

Terug in De Binding wordt iedereen uitgenodigd voor een brainstorm. Is onteigening van de panden misschien een oplossing? Kunnen de eigenaren worden overgehaald tot een (tijdelijke) herbestemming van hun panden? Gebruik de leegstandsverordening als stok. Wijs de banken op hun verantwoordelijkheden en dwing ze iets te doen met hun lege panden. Creëer start-up gelegen-heden voor jonge ondernemers, open pop-up stores. Of probeer panden/gronden met elkaar uit te ruilen. Aan de gemeente Oude Pekela de keuze!

‘Als het niet schuurt, wordt het ook niet glad’ Samenwerking tussen gemeente Oldambt en Winschoter ondernemers

Winschoten wordt verbouwd. De binnenstad verandert van een gehavende plek naar een warme en uitnodigende omgeving. Tijdens de excursie ‘Winschoten: de binnenstad klaar voor de toekomst’ kregen de deelnemers een rondleiding langs de enorme transformatie. De crux van het succes is de samenwerking tussen de gemeente en de Winschoter ondernemers.

Door Manouk Minneboo

‘Winschoten Koopmansstad’ is het thema. Vroeger was Winschoten een handelsstad en nu is het een koopstad met een verzorgingsgebied van 80.000 consumenten. De koopmannen van nu – de ondernemers – spelen een sleutelrol. Samen met de gemeente hebben ze een Taskforce Leegstand gerealiseerd, houden ze periodiek een vitaliteitsonderzoek en delen ze zonder scrupules informatie. Er is ook een buddysysteem: elke winkelstraat heeft één ondernemer als aanspreekpunt en die heeft zijn eigen contactpersoon binnen de gemeente.

Vertrouwen

‘Natuurlijk schuurt het ook af en toe tussen ons,’ wordt er gelachen. ‘Je moet elkaar aan kunnen kijken en zeggen: dit slaat nergens op. Want als het niet schuurt, wordt het ook niet mooi glad.’ Maar alleen een vertrouwensrelatie is niet genoeg, want verbouwen kost geld. In totaal is er ongeveer 25 miljoen geïnvesteerd. Dat kwam grotendeels van de provincie. De gemeente heeft 4 miljoen bijgedragen en heel veel geld is afkomstig uit particuliere giften. Hier hebben de ondernemers zich voor ingezet. Maar zonder de 12,5 miljoen van de provincie was het

niet gelukt. De deelnemers hebben enkele kritische vragen: ‘Wat als het geld op is?’, ‘Wat was er eerder: de wens of het geld?’ en ‘Is het niet tijd om een pas op de plaats te doen?’

Stilstand is achteruitgang

Het antwoord klinkt stellig: ‘In de afgelopen jaren zijn er talloze bouwplannen gesneuveld. De wereld verandert snel. We richten ons nu op het verplaatsen en transformeren van winkels en het verkleinen van de voorraad. Een pas op de plaats kan niet, want in een krimpgebied is stilstand achteruitgang.’ De wens om de binnenstad mooier te maken was er al toen het nog gemeente Winschoten was. De gapende gaten die overbleven na brandstichtingen in het centrum verhevigden dat. Met het geld van de provincie werd de droom opeens werkelijkheid. Maar als het geld straks op is, is de stad nog niet af. ‘We weten nog niet hoe we de vaart erin gaan houden als het geld op is. Dat wordt een hele uitdaging.’

Een ambachtelijke timmerwerkplaats in Bellingwolde

Ook de gemeente Bellingwedde gebruikt nu Gronings Gereedschap om ‘rotte kiezen’ in de dorpen aan te pakken. De excursie dwaalde rond in een lege boerderij bij de entree van Bellingwedde. Met vereende krachten is hier nu een ambachtelijke timmerwerkplaats ingericht. Het Gronings Gereedschap werd vorig jaar op het Krimpcafé in Burgum geïntroduceerd door stedenbouwkundige Enno Zuidema, dat kan worden ingezet bij problemen met de particuliere woningvoorraad in krimpregio’s.

Door Nynke Koornstra

Leefbaarheid en ontwikkeling

Ongeveer 10% van de bewoners van Oost-Groningen trekt weg uit de regio. Door de vergrijzing gaat de bevolkingsdaling er nog sneller. De gemeente investeert daarom in economische ontwikkelingen en werkt met een leefbaarheidsplan aan de problemen in het gebied: woningen wordenverduurzaamd, er is sprake van woonlastenverlaging en er worden lokaleinitiatieven ondersteund. De gemeente pakt de ‘rotte kiezen’ in het gebied curatief aan. De excursie in Bellingwolde voert dan ook naar een rijksmonument aan de rand van het dorp, dat nu 35 jaar leeg staat. Met een rijkssubsidie werd de oude boerderij wind- en waterdicht gemaakt. Het doet nu dienst als ambachtelijke timmerwerkplaats.

Bloed, zweet en tranen

De prachtige in verval geraakte boerderij staat op een lijst met verpauperde panden die de gemeente in 2008 opstelde. Het gebouw was rijp voor de sloop, maar staat op een belangrijke plek, bij de entree van het dorp. Daarom kreeg het nog een laatste kans. Beleidsmedewerker ruimtelijke ordening Richard Kampijoen zocht contact met de vorige eigenaar en overtuigde hem ervan dat het gebouw opgeknapt moest worden. Hij vertelt: ‘Het kostte veel tijd en moeite, maar na een gesprek met de rest van de familie en de wethouder ging hij overstag. Rottekiezenbeleid is maatwerk.’ Met behulp van een LEADER subsidie werd er vervolgens gekeken naar mogelijke acties om het exces te verwijderen.

Aanpak rotte kiezen in krimpregio’s

Als het tijd is voor de workshop bedenken de deelnemers samen met de aanwezige timmermannen mogelijkheden om rotte kiezen aan te pakken als het marktmechanisme verstoord is door krimp. In verschillende clusters presenteren ze hun ideeën. Crowdfunding wordt beschouwd als effectief bij projecten die menselijke emoties op kunnen rakelen, zoals een beeldbepalend huis. Crowdfunding door kunstenaars kan volgens de aanwezigen een impuls geven aan het toerisme. Nabuurschap wordt genoemd voor onder andere het aantrekken van kleinschalig werk en ook opties als contingentenbeleid, het oprichten van dorpscoöperaties en het kopen van een pand om het na een renovatie weer te verkopen passeren de revue. Een combinatie van middelen lijkt de meeste mensen de beste oplossing. En een van de aanwezigen doet nog een suggestie op het gebied van vergrijzing: ‘Mensen gaan anders denken over samenwonen en voor elkaar zorgen als je ouder wordt. Daarom zouden ook alternatieve woonvormen een mooie oplossing kunnen zijn.’

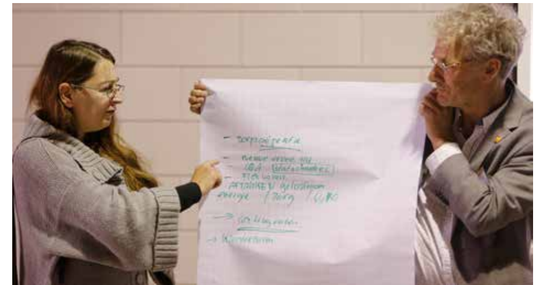

Gemeentehuis
Politie
Bibliotheek
Molen De Onrust
Sportpark Noorderster
Restaurant
Pekelhof
M. Wagenan Sportpark
Politiehondenbaan
Windhondenrenbaan
Rouwcentrum
Algemene Begraafplaats
Wedderweg Kerk
Camping
Zomerslusten

winschoten
2014
2015
gevel van het jaar

Link naar de presentatie van Henk Meijer, projectmanager gemeente Oldambt

Aan dit beeld- en journalistiek-verslag werkten mee:

Tekstschrijvers:
Eduard van den Hoff
Nynke Koornstra
Manouk Minneboo
Mathijs Stuive

Fotografen:
Harma Kaput
Liesbeth Jorritsma
Sophie Tillema
Jannie Rozema

Opmaak:
Harma Kaput

Redactie:
Elly van der Klauw

Meer informatie bij:
Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland